

hangjáték

Kutatás: Veszprém és környéke zenélési szokásai

2024

VEB 2023
Európa Kulturális Fővárosa

 VESZPRÉM
A ZENE VÁROSA
unesco
Kulturális Örökség Világöröksége

TARTALOM

- 3 bevezetés
- 4 eredmények
- 6 a veszprémiek és a környékbeliek zenélési szokásai
- 8 zenélés, éneklés keretei, helyszínei
- 11 a motivációkról mindenki mást gondol
- 12 visszatartó erők, hátráltató tényezők
- 15 zenelátogatás, zenefogyasztás
- 18 zenetanítás – miért és hogyan?
- 20 hangjáték

BEVEZETÉS

Az alábbi kutatás a Hangjáték programot vizsgálja, célja, hogy jobban megismerjük Veszprém és környéke zenei életét: az itt élők zenélési, zenetanulási és zenehallgatási szokásait. A Hangjáték Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosának zenei fejlesztési programjaként működött 2022–2023 során. Ez alatt a két év alatt számos zenélési lehetőséget szervezett, támaszkodva a helyi közösség-szervező és zeneoktatási szakemberek tanácsaira, mindennapi tapasztalataira. Az érintett szakemberekkel beszélgetve megfogalmazódott, hogy érdemes a program keretein belül egy olyan kutatást végrehajtani, ami túllép a mindennapok érzékelt tapasztalatain és reprezentatív módon igyekszik bemutatni a régió lakóinak zenélési és zenetanulási szokásait – a statisztika és a tudományosság nyelvén. Az alábbi kiadvány e kutatás legfontosabb eredményeit és tanulságait tartalmazza.

EREDMÉNYEK

Zenetanulási, zenélési,
kultúrafogyasztások felmérése

1000 fős reprezentatív kérdőíves mintavétel
Veszprémben és munkaerőpiaci vonzaskörzetében

42 interjú a térségi zenei élet
meghatározó szereplőivel

Az Európa Kulturális Fővárosa és az UNESCO Zene
városa címnek köszönhetően rengeteg zenei
program volt 2023-ban Veszprémben és környékén

Minden második térségi lakos ellátogatott
könnyűzenei eseményre, minden ötödik
meghallgatott valamilyen komolyzenei koncertet

Az élőzene hallgatása, művelése életkorfüggő

A hagyományos rádió népszerűsége töretlen a
fizetős szolgáltatásokkal szemben

A térség felnőtt lakosságának 36%-a tanult valamikor zenélni vagy énekelni, most alig 3%-uk tanul

A zeneszeretet, a családi háttér és a baráti közeg a legnagyobb motivációk

A legtöbben más elfoglaltságok vagy az érdeklődés hiánya miatt hagyták abba a zenetanulást

A térségben élők harmada énekel vagy zenél rendszeresen, ami a boldogságukra is hatással van

Zeneiskolák erős útfüggősége: hagyományos módszertan, kötött rend, ami sokaknak idegen – de még így is népszerű lehetőség

A rugalmasabb, kevésbé intézményesült tanulási keretek is szimpatikusak az arra nyitottaknak

A családok fontosnak tartják a gyerekeik zenei taníttatását, sokuk mégsem járítja őket zeneiskolába

A zongora, a gitár, a hegedű, a furulya, a fuvola és az ének a legnépszerűbb irányok

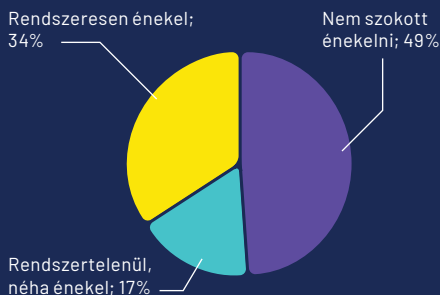
A térségen belül erős Veszprém-központúság látszik, de Veszprém zenei élete sem érint tömegeket

A VESZPRÉMIEK ÉS A KÖRNYÉKBELIEK ZENÉLÉSI SZOKÁSAI

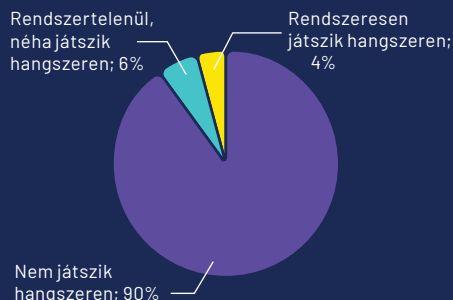
A UNESCO Zene Városában – Veszprémben – és annak munkaerőpiaci vonzaskörzetében élők **34%-a énekel, 4%-a játszik hangszeren rendszeresen.**

A lakosság 90%-a egyáltalán nem vesz hangszert a kezébe.

Milyen gyakran énekeltek az elmúlt 12 hónapban?

Milyen gyakran játszott hangszeren az elmúlt 12 hónapban?

Nem meglepő módon **a nők érdeklődnek inkább a zene iránt, gyakrabban énekelnek.**

tanult énekelni, zenélni
nem tanult, de szeretett volna
nem tanult és nem is akart

36%
16%
48%

42%
15%
43%

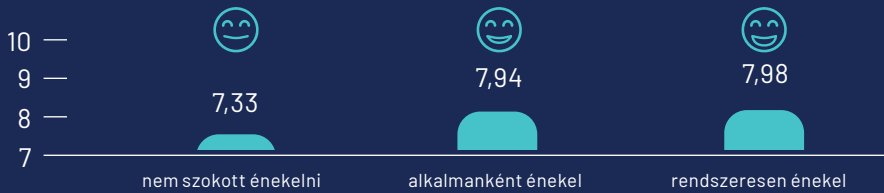

29%
17%
54%

Boldogabbak azok, akik gyakrabban énekelnek. Azonban túl kevesen zenélnek rendszeresen ahhoz, hogy vizsgálni lehessen a hangszer és a boldogság kapcsolatát.

Boldogság szintje aszerint, milyen gyakran énekelnek (1-10)

ZENÉLÉS, ÉNEKLÉS KERETEI, HELYSZÍNEI

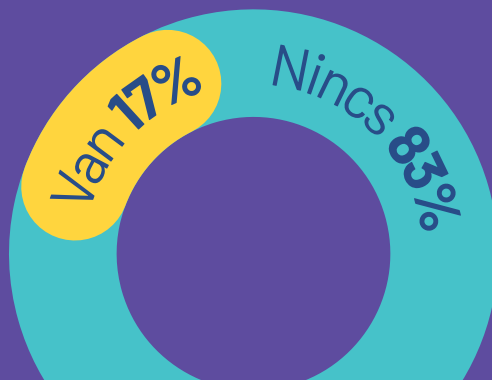
Énekelni, zenélni **leggyakrabban egyedül szoktak, de a családi és baráti közösségek** is gyakori válaszok voltak. A zenekar, kórus, iskola, zeneiskola és a magánórák mind jelentősen elmaradnak a többitől.

Kikkel énekel, zenél (említések gyakorisága, %)

A közösségi zenélés viszonylag keveseknek adatik meg: a megkérdezettek 17%-ának van olyan közössége, ahol tud együtt énekelni, zenélni valakikkel

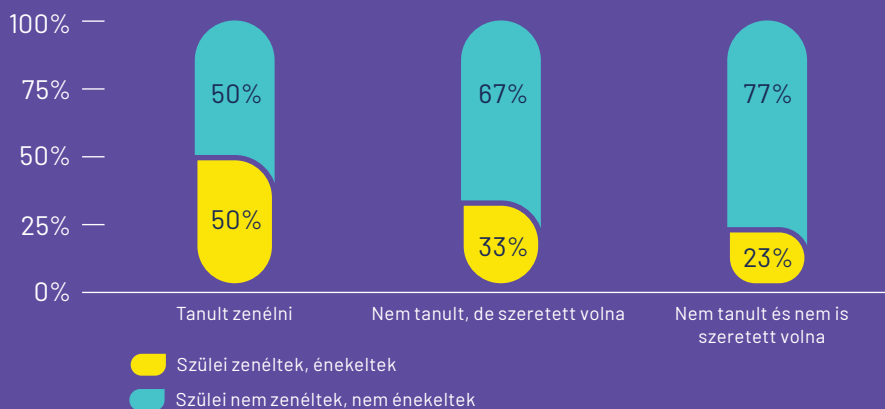
Van közössége, ahova énekelni, zenélni jár?

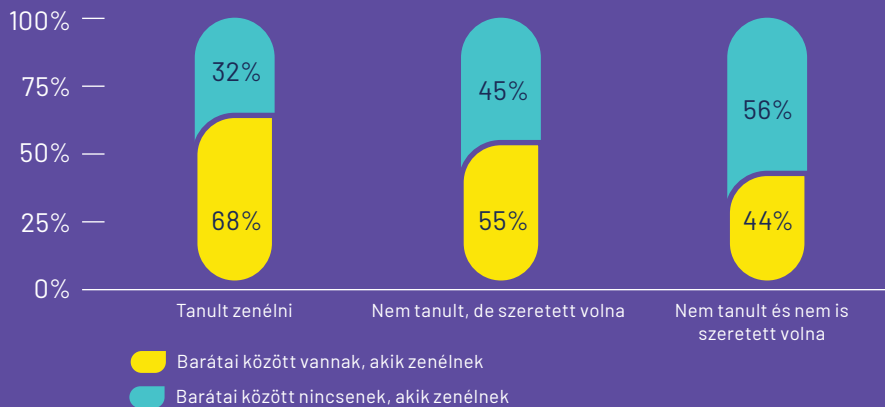
Azok, akik rendszeresen zenélnak, énekelnek valamilyen közösségben, főként **barátaik körében**, illetve valamilyen énekkar, kórus keretében teszik azt. Népszerűek a különböző énekkarok, zenekarok. Gyakori, hogy több helyen zenélnak egyszerre – ez főleg a kóristákra jellemző.

A közösségi zenélés, a családok és barátok ereje motiváló hatással vannak a zene iránt érdeklődőkre: az egykor zenét tanulók több, mint kétharmadának (68%) a baráti társaságában is vannak olyanok, akik zenélnak, énekelnek.

Zenetanulás és szülők múltja

Zenetanulás és barátok kapcsolata

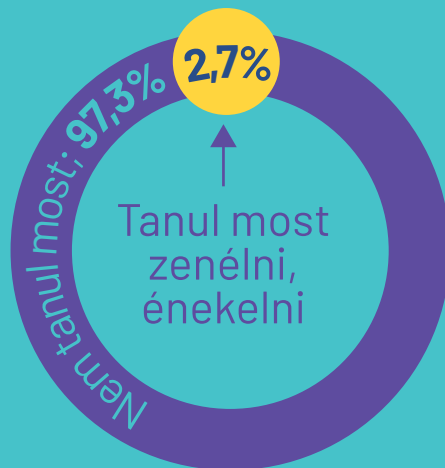

A MOTIVÁCIÓKRÓL MINDENKI MÁST GONDOL

A **zenét oktatók** legtöbbször a **hangszer szeretetét, a zene iránti érdeklődést** emelték ki, de gyakran felmerült a **szülői támogatás és az igényes zenetanulás iránti vágy**, illetve a **közösségi zenélés és a közösségbe tartozás** nagy vonzereje.

A zenészek a **stresszoldást, a zenéhez való megérkezést** és az **önkitaljesedést** gondolják a legfontosabb motiváló tényezőkné.

A különböző zenei intézmények vezetői a **családi hagyományokban és a támogatásban látják a motivációt**. A formális képzésben persze az is gyakori, hogy a szülő akaratából mennek el a gyerekeik, ám időközben megszeretik a hangszert.

A legnépszerűbb hangszerek a **gitár** és **zongora**. Az intézmények falain belül és magántanároknál is sokszor várólista van. A zeneiskolákban szintén népszerűek a vonósok (leginkább a **hegedű**), emellett a **fuvola** és **furulya**. Egyre népszerűbb az **énektanulás**, de ezt a túljelentkezés miatt inkább magánúton műveli a többség.

VISSZATARTÓ ERŐK, HÁTRÁLTATÓ TÉNYEZŐK

A megkérdezettek 35,5%-a tanult zenélni, ám 94%-uk abbahagyta azt.

A pénz egyáltalán nem jelent visszatartó erőt a zenetanulásban.

A zeneiskolák éves tandíja nagyon alacsony, 10 ezer forint körül mozog mind Veszprémben mind a környező kisvárosokban. Az időhiány és a túlterheltség sokkal meghatározóbb hátráltató tényezők. A gyerekek körében az iskolai feladatok és a számos különóra komoly akadály, de az **énekórák minősége és az énektanárok hozzáállása** is erősen meghatározó.

Minden korosztályban visszatartó erő, hogy a **gyakorlásba fektetett energia nem hozta a várt sebességű és mennyiségű sikert.**

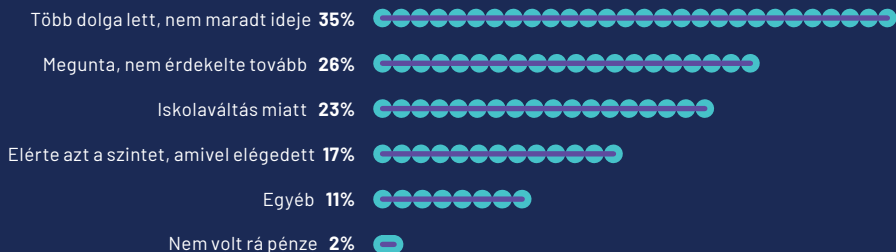
Akik elkezdenék /újrakezdenék a zene/ ének tanulását, **különösen nyitottak az alternatív csatornák felé, noha a veszprémi zeneiskolákba is igensok felnőtt jár.**

Az **elfoglaltság a leggyakoribb oka annak, hogy abbahagyják a zenetanulást.** Sokan megunták a hangszerüket, **nem érdekelte őket tovább a zene vagy épp iskolaváltás** miatt hagytak fel a tanulással.

Miért hagyta abba a zenetanulást?

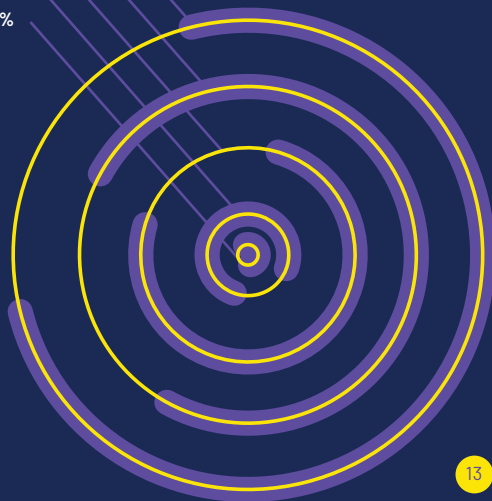
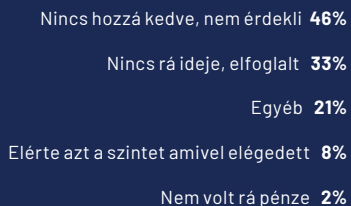
(említések gyakorisága, %)

Akik már abbahagyták, többségükben nem kezdenék újra a zenetanulást. **Elment a kedvük a zenéléstől, nem érdekli már őket a hangszer.** Csupán egy minimális arányuk érkezett meg olyan zenei szintre, amellyel elégedett, **a legtöbb esetben a belső motiváció, az érdeklődés hiánya és a külső tényezők együttes hatása miatt** nem szeretnék újra hangszeren tanulni.

Miért nem kezdené el / kezdené újra a zenetanulást?

(említések gyakorisága, %)

Épp elfoglaltságaik miatt preferálják a felnőttek a kevésbé időhöz kötött, rugalmas, személyre szabott oktatási kereteket. Jellemző, hogy zeneiskolába azok mennek (vissza), akik a saját gyermeküket kísérik oda.

A tapasztalatok szerint az online oktatás, a Youtube-tutorialok és a videós kurzusok azon hangszerek esetében kifejezetten hasznosak, melyek kevésbé népszerűek, különlegesebbek, melyekre nehezebb tanárt találni, de komoly korlátokkal bír a hangszeres tanulásban. **A személyes kontakt és a közösségi éneklés, zenélés örömét nem képes visszaadni, az online tér szerepe így főként kiegészítő jelleggel lehet értékes.**

A családos válaszadók gyerekeinek **harmada tanul valamilyen módon zenélni**. Ennek elsődleges helyszínei a zeneiskolák és az iskolai szakkörök, énekkarok, az autodidakta vagy családon belüli tanulás elhanyagolható súlyú.

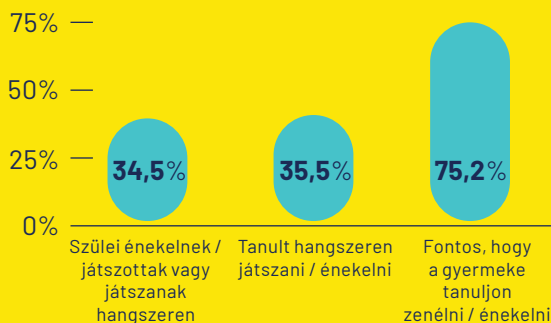
Fontos, hogy gyermeke tudjon zenélni, énekelni? (N=105)

Elvben szinte mindenki igen fontosnak tartja a zenetanulást, különböző okokból mégsem sokak gyermeke tanul zenét. Akik maguk nem teheték meg, hogy zenét tanuljanak, most fontosnak érzik gyermekük zenei taníttatását.

A 2020-as Zeneipari jelentéshez képest Veszprém környékén kisebbek a zenélni tanulóknak közötti generációs különbségek: míg 2019-ben országos szinten a megkérdezettek 14%-ának tanultak szülei zenélni, a környéken ez az arány két és félszer nagyobb hasonlóan a válaszadók zenetanulásához, míg négy éve kevesebb, mint negyedük tanult zenélni, a veszprémiek esetében ez az arány 35% fölötti.

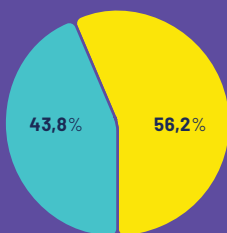
100% — Zenélni tanulók három generációban

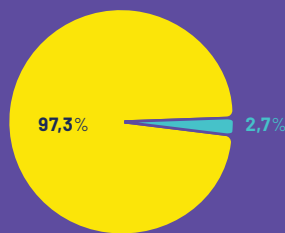
ZENELÁTOGATÁS, ZENEFOGYASZTÁS

Az EKF révén **sokszínű zenei stílusok és műfajok** mutathatták meg magukat, ez egyértelmű siker. **Rengeteg ingyenes program** hozta közelebb az emberekhez a zenét, adhatott motivációt, ihletet. Népszerűek voltak a közösségi zenélési foglalkozások: hangjátgázótér, dobkör, dúdoló, ukulele-zeneovi, pop-up choir. A **zenélés mindennapi lehetőséggé** vált az EKF-nek köszönhetően. Noha ennek tényleges elérése és hatása még nem mérhető, a térség érintettjei inkább szkeptikusak e téren.

Hallottak „A zene városa”
cím elnyeréséről?

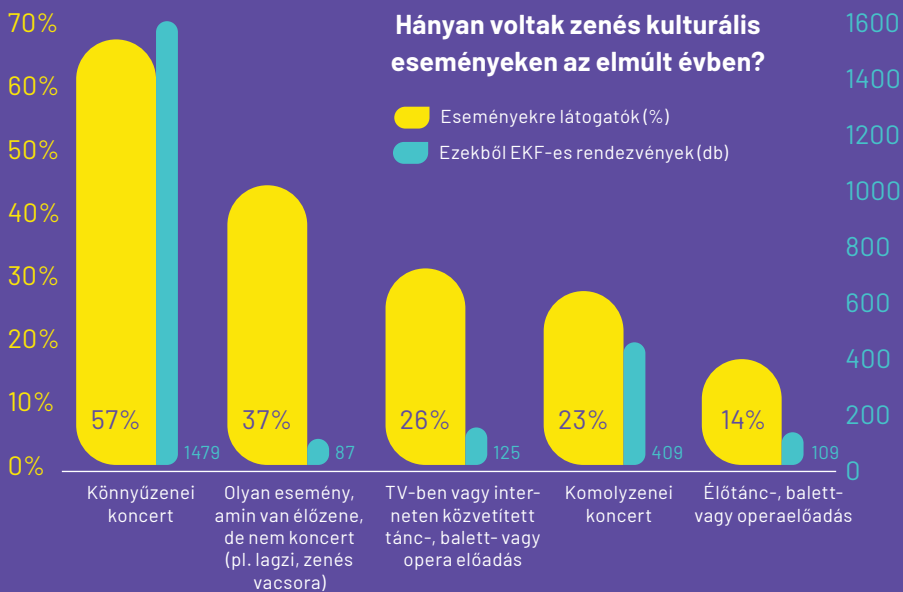
Hallottak az EKF cím
elnyeréséről?

IGEN

NEM

A válaszadók több, mint a fele járt valamilyen kulturális rendezvényen az elmúlt évben, erre biztosan nagy hatással volt az EKF év. A legnépszerűbb események nem meglepő módon a koncertek voltak, azon belül is inkább a könnyűzenei koncerteket látogatták. **Minden 5. lakos látogatott komolyzenei koncertre az elmúlt évben, minden második lakos pedig meghallgatott valamilyen könnyűzenei koncertet.**

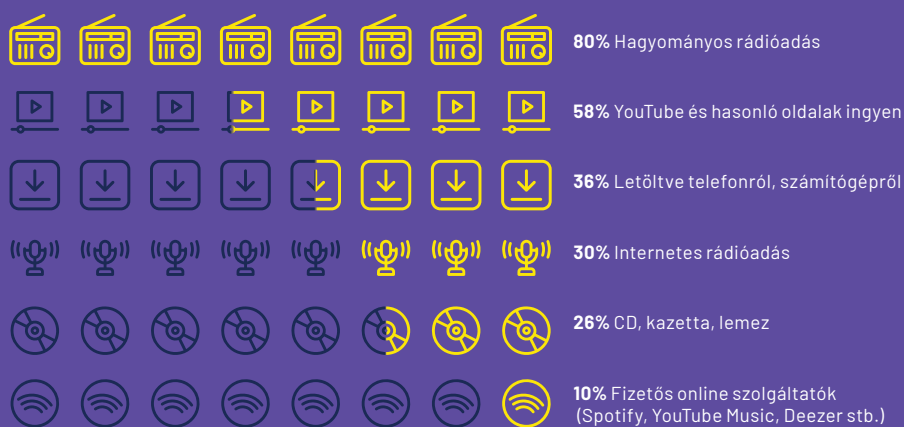
Noha az EKF évben számos ingyenes program állt a résztvevők rendelkezésére, **mindössze 3%-uk látogatott kizárólag ingyenes koncerteket.**

A végzettség és az életkor is hatással van a kultúrafogyasztásra: az idősebbek, valamint az érettségivel vagy annál **magasabb végzettséggel rendelkezők nagyobb arányban járnak komolyzenei koncertre** és a televíziós vagy online zenés, táncos előadásokat is ők látogatják gyakrabban. A könnyűzenei koncertekre inkább a fiatalabbak – 35 és az alattiak – járnak.

Akik **anyagilag jobb körülmények között élnek, többet járnak könnyűzenei koncertre.**

Hogyan, min keresztül szoktak zenét hallgatni?

A kapott eredmények mögött a megszokott, bejáratott zenehallgatási módokon felül a válaszadó nyugdíjasok magas aránya is állhat.

A 2020-as Zeneipari jelentéssel összevetve hasonló kép rajzolódik a Veszprém környéki lakosság zenehallgatási szokásaiban, de az EKF-év ellenére is többen költöttek 2019-ben élőzenei koncertre (60%), többeknek voltak azzal kapcsolatos egyéb kiadásai (közel 50%). 2019-ben a megkérdezettek 37%-a vett részt fizetős könnyűzenei koncerten, míg a veszprémiek 57%-a és komolyzenei koncertre is sokkal többen látogattak el a környékről. A YouTube lassan zárkózik fel, ám a hagyományos rádió népszerűsége töretlen. A fizetős streaming népszerűsége látszólag nem nőtt a térségben az utóbbi négy évben.

ZENETANÍTÁS MIÉRT ÉS HOGYAN?

A leggyakrabban általános iskolában, zeneiskolákban tanultak zenélni. A nem intézményesült zene tanulási módok közül a legnagyobb jelentőséggel a **magántanárok** bírnak. A legtöbb zene tanár intézményben és azon kívül is foglalkozik zene tanítással.

A nem intézményes zene tanulási lehetőségek közül a legtöbben az **örömdobolást** említették. A foglalkozásokon teljesen kezdők is hangszert foghatnak a kezükbe és átélhetik a közösségi zenélés élményét előzetes tudás nélkül; az EKF részeként számos ilyen alkalomra került sor.

RINGATÓ

KOKAS-MÓDSZER

ÍGY TEDD RÁ!

ZENEOVI

Mindegyik program a kisgyerekeket (és szüleiket) célozza meg, művelőik szerint nagy hatással vannak a későbbi zenélési és zene tanulási motivációkra, amit a kérdőív eredményei is megerősítettek.

A zene tanárok első számú motivációja a **zene szeretete**. Sokan terápiaként fogják fel a zenélést, folyamatosan fejlesztik **önmagukat**. A művészeti érték mellett nagy motivációval bír a **tanítás és gyerekek szeretete**. Sokak célja értő, zeneszerető közönséget nevelni.

A legtöbb zenetanár a leghatékonyabb népszerűsítő módszernek a **személyes találkozást** tekinti. A **hangszerbemutató** a zeneiskolák egyik bevált eseménye. Ilyenkor általános iskolákban hangszeres zenetanárok szólítják meg a gyerekeket. A személyes találkozásra szintén alkalmasak a különféle **zenés programok**, ahol előben tudnak a zene részévé válni az arra nyitottabbak. **Ha közösségi élményt tud biztosítani az adott rendezvény, akkor sokkal motiváltabbá válnak a zenélésre.**

A zenetanárok egyre gyakrabban oktatnak a klasszikus zene mellett **könnyűzenét** is, követve a gyerekek érdeklődését. Egyes hangszerek oktatása a térségben csak Veszprémben érhető el, az érdeklődők egy része bejár, más része más hangszert választ. A veszprémi Csermák Antal

zeneiskolába lényegesen többen járnak és több lehetőség is áll rendelkezésre (legyen szó akár az elérhető tanárokról, a hangszerekről vagy a tánctagozatról), mint a környező zeneiskolákban.

Veszprém a térség zenei központja, ám a középfokú művészeti iskola hiányából és a műfajok korlátos jelenlétéből adódóan csak részleges központ.

HANGJÁTÉK

A Hangjáték Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosának zenei fejlesztési programja. Missziója a veszprémi és környékbeli zenei kultúra fejlesztése; célja, hogy Veszprém egy olyan közösség legyen, ahol minél többen zenélnék a mindennapokban – híven a 2019–ben az UNESCO által odaítélt Zene Városa címhez, amit Magyarországon először Veszprém nyert el. A program fejlesztését és végrehajtását 2022 tavaszán kezdte meg a Hangvető Kft. a VEB2023 Zrt. együttműködésével. A Veszprém–Balaton 2023 Európai Kulturális Főváros programsorozat végéig, azaz 2023 december 31-ig, a Hangjáték keretein belül hozzávetőleg 556 órányi közös zenélés valósult meg összesen 440 eseményen, közel 8000 résztvevővel. A Hangjáték kezdetek óta széleskörűen épít a helyi zenei közösség és szakemberek tapasztalatára, és velük együttműködve olyan programokat indít, melyek kiegészítik a már működő zeneoktatási lehetőségeket és szélesítik a zenélésbe bevonható emberek közösségét.

A Hangjáték program egyik kiemelt célja, hogy olyanokat is bevonjunk a zenélés lehetőségeibe, akiket a létező kezdeményezések nem, vagy csak nehezen értek el. A Hangjáték tehát több célcsoportot céloz különböző programelemeivel:

- A kisgyermek zenei fejlesztése például még nem része a köznevelési rendszer működésének, pedig ebben az életkorban nemcsak különösen hatékony a gyermekek kognitív fejlődésére a zenélés – ami egész életükre kihat – de nagyban befolyásolja későbbi zenei orientációjukat is, nyitottságukat a zenélés felé. Ezért a Hangjáték biztosította a Kokas módszer megismerését és elterjedését a Veszprém környéki óvodákban: 2022 és 2023 során heti rendszerességgel valósultak meg Kokas foglalkozások az intézményekben. Az óvodai foglalkozásokon túl pedig bárki által elérhető, korosztálynak szóló zenei-fejlesztő foglalkozások is biztosított a program rendszeresen (pl.: Ringató, Ukulele - Tanulj vele! Zeneovi, Paár Julcsi zeneterápiás szemléletű foglalkozásai) helyi szakemberek közreműködésével.

- Jellemzően nem csak a tizenévesek, hanem a középkorúak és az idősebb korosztály is könnyebben bevonható a zenélésbe a könnyűzene által – könnyűzenei oktatás Veszprémben viszont

jellemzően csak magánoktatás keretein belül volt elérhető.

A Hangjáték a létező lehetőségeket, magántanárokat szervezte egységes keretbe és alapította meg 2022 tavaszán a Hangár Könnyűzenei Központot, ahol zenei eszközökkel jól felszerelt, hangszigetelt termekkel, személyre szabott órákkal és közös zenélési lehetőséggel várta az érdeklődőket. A Hangár sikerét – a tanulók és tanárok lelkesedését – mi sem mutatja jobban, minthogy már az első félév végén megalakult egy tanulókból álló zenekar, 2023 őszén pedig már közel 150 hallgatója volt az intézménynek.

- Azok számára, akik még ennél is kötetlenebb formában élveznék a zenélés, éneklés jótékony hatásait, a Hangjáték rendszeres, „instant örömszenélést” biztosít hétről-hétre: többek között örömdobolás, karibi énekkör, interaktív hangfürdő, terápiás szemléletű énekorák, elektronikus zenei workshopok és támogató közösség várja azokat is, akik első, bizonytalan lépéseiket teszik meg a zenélés felé.

• De a Hangjáték még tovább ment, egyenesen ki az utcára, hogy olyanokat is elérjen, akik eddig még egyáltalán nem nyitottak a zenélés felé. Szemléletformáló kampányt indított annak pozitív hatásairól, tömegrendezvényeken, fesztiválokon tartott „játékos, bevonó, zenélő foglalkozásokat” - hiszen a zenélés élményét leginkább magával a zenélés megtapasztalásával lehet átadni. A Hangjáték honlapján továbbra is elérhetők azok a cikkek, amik a zenélés pozitív hatásait mutatják be, a program Zenélni jó! kampányában pedig a Veszprém vármegyei amatőr zenei élet műhelyeit és résztvevőit ismerhetik meg.

A Hangjáték kezdeményezést a térségben élők egynegyede ismeri, legalább hallomásból.

Hallott a Hangjáték kezdeményezéséről?

Igen, ismeri a kezdeményezést; **7%**

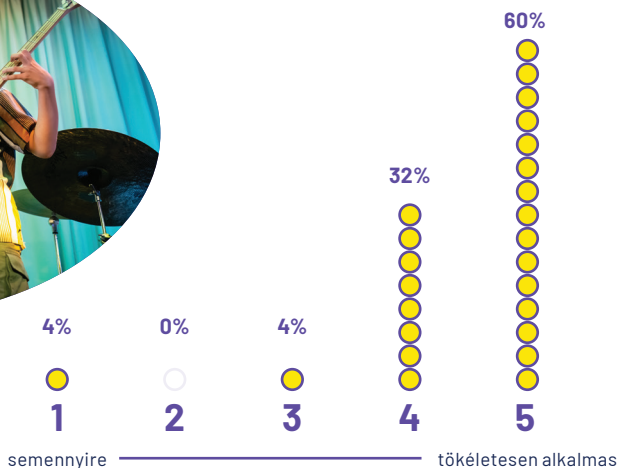
Valamit hallott róla, de nem ismeri közelebbről; **16%**

Nem hallott róla; **77%**

A kezdeményezést ismerők 12%-a részt is vett valamilyen Hangjáték programon - ez az összes megkérdezett 3%-a.

A programsorozatban résztvevők egyértelmű többsége (92%-a) gondolja úgy, hogy a **kezdeményezés alkalmas arra, hogy felkeltse a lakosok érdeklődését az amatőr zenélés iránt.**

A résztvevők hány százaléka találja alkalmasnak a Hangjátékot az amatőr zenélés közelebb hozására (N=25)

Előképzettségtől függetlenül nagy volt az érdeklődés a Hangjáték amatőr zenei programjai iránt. A kezdeményezés inkluzivitására és elérhetőségére utal, hogy a szubjektív anyagi helyzet minden csoportjából és minden korcsoportból akadtak résztvevők a programokon. A **fiatalabbak nagyobb reményeket fűznek a Hangjátékhoz**, alkalmasabb kezdeményezésnek tartják. A Hangjáték egyaránt **megszólította azokat, akik nyitottabbak voltak a zenére és azokat is, akik nem akartak zenélni a múltban.**

hangjáték

Megbízó:
Hangvető Zenei Társulás Kft.
hangveto.hu

Készítette:
Hétfa Elemző Központ Kft.
Baranyai Zsolt, László Barbara
hetfa.hu

A Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program támogatásával.
A támogatási szerződés egyedi azonosítószáma: ET-PRG-2022/198555

A kérdőíves vizsgálatba bevont települések: Alsóörs, Aszód, Bakonybél, Bakonyháza, Balatonakali, Balatonalmádi, Balatoncsicsó, Balatonfőkajár, Balatonfüred, Balatonfűzfő, Balatonkenese, Balatonszőlős, Balatonudvari, Bánd, Barnag, Berhida, Borzavár, Csajág, Csehbánya, Csopak, Dörgicse, Dudar, Eplény, Felsőörs, Hajmáskér, Hárskút, Herend, Hidegkút, Kapolcs, Királyszentistván, Küngös, Litér, Lókút, Lovas, Márkó, Mencshely, Nagyesztergár, Nagyvázsony, Nemesvámos, Óbudavár, Örvényes, Őskő, Paloznak, Papkeszi, Pécsely, Pénzesgyőr, Porva, Pula, Sóly, Szentantalfa, Szentgál, Szentjakabfa, Szentkirályszabadja, Tagyon, Tihany, Tótvázsony, Vászoly, Veszprém, Veszprémfajsz, Vigántpetend, Vilonya, Vöröstó, Zánka, Zirc.